ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2020/1049 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 15ης Ιουλίου 2020

με την οποία επιτρέπεται στη Γαλλία να χορηγήσει άδεια σε βιοκτόνα που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2020) 4715]

(Το κείμενο στη γαλλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 528/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων ([1]), και ιδίως το άρθρο 55 παράγραφος 3,

Αφού ζήτησε τη γνώμη της μόνιμης επιτροπής βιοκτόνων,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Το παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 περιέχει δραστικές ουσίες που έχουν χαρακτηριστικά πιο ευνοϊκά για το περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία ή την υγεία των ζώων από ό,τι οι περισσότερες χημικές ουσίες. Συνεπώς, στα προϊόντα που περιέχουν αυτές τις δραστικές ουσίες είναι δυνατόν να δίνεται άδεια με απλουστευμένη διαδικασία. Το άζωτο περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 μόνο για χρήση σε περιορισμένες ποσότητες σε ετοιμόχρηστες φιάλες αερίου.

(2) Σύμφωνα με το άρθρο 86 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, έχει δοθεί έγκριση για το άζωτο ως δραστική ουσία για χρήση σε βιοκτόνα του τύπου προϊόντων 18, τα εντομοκτόνα ([2]). Βιοκτόνα που αποτελούνται από άζωτο, όπως έχει εγκριθεί, έχουν αδειοδοτηθεί σε αρκετά κράτη μέλη, μεταξύ αυτών στη Γαλλία, και κυκλοφορούν σε κυλίνδρους αερίου ([3]).

(3) Το άζωτο μπορεί επίσης να παραχθεί επιτόπου από τον ατμοσφαιρικό αέρα. Το επιτόπου παραχθέν άζωτο δεν έχει προς το παρόν εγκριθεί για χρήση στην Ένωση και ούτε έχει καταχωριστεί στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 ούτε έχει συμπεριληφθεί στον κατάλογο δραστικών ουσιών που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα επανεξέτασης των υφιστάμενων δραστικών ουσιών στα βιοκτόνα του παραρτήματος ΙΙ του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1062/2014 της Επιτροπής ([4]).

(4) Σύμφωνα με το άρθρο 55 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, στις 14 Ιανουαρίου 2020 η Γαλλία υπέβαλε στην Επιτροπή αίτηση για παρέκκλιση από το άρθρο 19 παράγραφος 1 στοιχείο α) του εν λόγω κανονισμού για να της επιτραπεί να χορηγήσει άδεια σε βιοκτόνα που αποτελούνται από άζωτο το οποίο έχει παραχθεί επιτόπου από τον ατμοσφαιρικό αέρα, για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς («η αίτηση»).

(5) Τα αντικείμενα που αποτελούν την πολιτιστική κληρονομιά προσβάλλονται και υφίστανται φθορές από μια μεγάλη ποικιλία επιβλαβών οργανισμών, από έντομα έως μικροοργανισμούς. Η παρουσία τέτοιων οργανισμών όχι μόνο μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια του ίδιου του πολιτιστικού αγαθού, αλλά ενέχει επίσης τον κίνδυνο να διασπαρούν οι εν λόγω επιβλαβείς οργανισμοί σε άλλα κοντινά αντικείμενα. Χωρίς κατάλληλη επεξεργασία, τα αντικείμενα θα μπορούσαν να υποστούν ανεπανόρθωτη βλάβη, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει σοβαρά η πολιτιστική κληρονομιά.

(6) Το επιτόπου παραχθέν άζωτο χρησιμοποιείται για τη δημιουργία ελεγχόμενης ατμόσφαιρας με πολύ χαμηλή συγκέντρωση οξυγόνου (ανοξία) σε μόνιμες ή προσωρινές σφραγισμένες σκηνές ή θαλάμους επεξεργασίας, για τον έλεγχο της δράσης των επιβλαβών οργανισμών επί των αντικειμένων της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το άζωτο διαχωρίζεται από τον ατμοσφαιρικό αέρα και εισάγεται με αντλία στον θάλαμο ή τη σκηνή επεξεργασίας, όπου η περιεκτικότητα της ατμόσφαιρας σε άζωτο αυξάνεται στο 99 % περίπου και, κατά συνέπεια, το οξυγόνο αφαιρείται σχεδόν παντελώς. Η περιεκτικότητα σε υγρασία του αζώτου που διοχετεύεται στην περιοχή επεξεργασίας καθορίζεται σύμφωνα με τις ανάγκες του υπό συντήρηση αντικειμένου. Οι επιβλαβείς οργανισμοί δεν μπορούν να επιζήσουν στις συνθήκες που δημιουργούνται μέσα στον θάλαμο ή τη σκηνή επεξεργασίας.

([1]) ΕΕ L 167 της 27.6.2012, σ. 1.

([2]) Οδηγία 2009/89/ΕΚ της Επιτροπής, της 30ής Ιουλίου 2009, για την τροποποίηση της οδηγίας 98/8/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ώστε να ενσωματωθεί στο παράρτημα Ι το άζωτο ως ενεργός ουσία (ΕΕ L 199 της 31.7.2009, σ. 19).

([3]) Κατάλογος εγκεκριμένων προϊόντων στη διεύθυνση: https://echa.europa.eu/fr/information-on-chemicals/biocidal-products

([4]) Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1062/2014 της Επιτροπής, της 4ης Αυγούστου 2014, σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών για τη συστηματική εξέταση όλων των υπαρχουσών δραστικών ουσιών που περιέχονται σε βιοκτόνα τα οποία αναφέρονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 528/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 294 της 10.10.2014, σ. 1).

(7) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαβίβασε η Γαλλία, η χρήση επιτόπου παραχθέντος αζώτου φαίνεται να είναι η μόνη αποτελεσματική τεχνική για την καταπολέμηση επιβλαβών οργανισμών, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κάθε είδους υλικό και συνδυασμό υλικών που βρίσκονται στις συλλογές και τις εκθέσεις των μουσείων και τους τόπους πολιτιστικής κληρονομιάς, χωρίς να τους προκαλεί βλάβη και με λογικό κόστος.

(8) Η μέθοδος της ανοξίας ή της τροποποιημένης ή ελεγχόμενης ατμόσφαιρας περιλαμβάνεται στο πρότυπο EN 16790:2016 «Διατήρηση πολιτιστικής κληρονομιάς - Ολοκληρωμένη διαχείριση παρασιτοκτονίας» και το άζωτο περιγράφεται στο εν λόγω πρότυπο ως αυτό που χρησιμοποιείται περισσότερο για τη δημιουργία ανοξίας.

(9) Άλλες τεχνικές για την καταπολέμηση των επιβλαβών οργανισμών είναι επίσης διαθέσιμες, όπως π.χ. επεξεργασία σε χαμηλή θερμοκρασία, θερμική επεξεργασία ή ακτινοβολία γάμμα. Επιπλέον, μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλες δραστικές βιοκτόνες ουσίες. Ωστόσο, σύμφωνα με τη Γαλλία, καθεμία από τις τεχνικές αυτές έχει περιορισμούς, λόγω της βλάβης που μπορεί να προκληθεί σε ορισμένα υλικά κατά την επεξεργασία και, συνεπώς, καμία τους δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνη της για την επεξεργασία υλικών και συνδυασμού υλικών κάθε είδους.

(10) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που υποβλήθηκαν από τη Γαλλία, όσον αφορά την τεχνική της απεντόμωσης εν ψυχρώ, υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την καταλληλότητά της για όλες τις συλλογές καλών τεχνών και διακοσμητικών τεχνών. Στην περίπτωση των έργων σε πολυστρωματικά υλικά (χρωματισμένα, βερνικωμένα ή κηρωμένα έργα, ενθέματα ή έργα με νήματα), τα εν λόγω αντικείμενα μπορεί να κινδυνεύσουν να καταστραφούν λόγω της εφαρμογής αυτής της τεχνικής. Ωστόσο, όσον αφορά τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς που περιλαμβάνεται στην εθνική απογραφή, τέτοιες αμφιβολίες δεν επιτρέπονται, σύμφωνα με τις εθνικές πολιτικές διατήρησης που εφαρμόζονται για τα ιδρύματα που έχουν στην κατοχή τους δημόσιες συλλογές.

(11) Όπως αναφέρεται στην αίτηση, η απεντόμωση μέσω της αύξησης της θερμοκρασίας δεν χρησιμοποιείται ευρέως από τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς. Όπως και στην περίπτωση της απεντόμωσης εν ψυχρώ, υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με τις επιπτώσεις της θερμικής επεξεργασίας σε στρωματοποιημένα υλικά. Επιπλέον, με τη θερμική επεξεργασία υπάρχουν πρόσθετοι κίνδυνοι να αποκολληθούν οι κόλλες, να αποσκληρυνθούν τα κηρώδη στοιχεία και να επανεμφανιστούν οι χημικές ουσίες που είχαν χρησιμοποιηθεί προηγουμένως, με αποτέλεσμα να προκληθούν κηλίδες στην επιφάνεια των αντικειμένων.

(12) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στην αίτηση, η τεχνική της ακτινοβολίας γάμμα απαιτεί ειδικό εξοπλισμό που πληροί ειδικές απαιτήσεις ασφάλειας για την εφαρμογή της τεχνικής και απαιτεί προηγμένες δεξιότητες. Ως εκ τούτου, πρόκειται για μια δαπανηρή τεχνική που είναι δύσκολο να επαναλαμβάνεται. Επιπλέον, η τεχνική αυτή δεν είναι κατάλληλη για διαφανή ή ημιδιαφανή υλικά, τα οποία τείνουν να καθίστανται αδιαφανή ή να κηλιδώνονται λόγω της ακτινοβολίας γάμμα.

(13) Η αίτηση καταδεικνύει ότι η χρήση βιοκτόνων που περιέχουν άλλες δραστικές ουσίες που διατίθενται στην αγορά της Γαλλίας αφήνει υπολείμματα στα επεξεργασμένα έργα, τα οποία μπορούν να ελευθερωθούν στο περιβάλλον και να αποτελέσουν κίνδυνο για την υγεία του ανθρώπου. Επιπλέον, οι εν λόγω ουσίες έχουν σημαντικά μειονεκτήματα όσον αφορά τη φυσική διατήρηση των πολιτιστικών έργων, δεδομένου ότι πολλές από αυτές μπορούν να προκαλέσουν αλλαγές χρώματος, ελαιώδη ή κολλώδη εξιδρώματα, επιφανειακές κρυσταλλώσεις ή αλλοιώσεις του DNA των υλικών ζωικής προέλευσης.

(14) Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης παρασιτοκτονίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς επιδίωξε την εξεύρεση λύσεων για την απομάκρυνση από τη χρήση δυνητικά επικίνδυνων χημικών ουσιών και στράφηκε σε τεχνικές —όπως η ανοξία— που είναι ηπιότερες προς τις συλλογές πολιτιστικής κληρονομιάς και λιγότερο επιβλαβείς για τους χρήστες τους.

(15) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στην αίτηση, η χρήση αζώτου που περιέχεται σε κυλίνδρους δεν είναι κατάλληλη εναλλακτική λύση για τα μουσεία και τους τόπους πολιτιστικής κληρονομιάς, διότι παρουσιάζει πρακτικά και οικονομικά μειονεκτήματα. Οι περιορισμένες ποσότητες που περιέχονται σε κάθε κύλινδρο συνεπάγονται την ανάγκη για συχνή μεταφορά και ξεχωριστή εγκατάσταση αποθήκευσης. Η αποθήκευση μεγάλου αριθμού κυλίνδρων συνεπάγεται κινδύνους για την ασφάλεια λόγω της παρουσίας αερίου υπό πίεση. Η ανοξία με τη χρήση επιτόπου παραχθέντος αζώτου έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους για τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς σε σύγκριση με τη χρήση αζώτου σε κυλίνδρους. Πέρα από την αρχική επένδυση στον θάλαμο επεξεργασίας και στη μονάδα επιτόπου παραγωγής αζώτου, δεν συνεπάγεται περαιτέρω δαπάνες.

(16) Το να ζητηθεί από τα μουσεία και τους τόπους πολιτιστικής κληρονομιάς να χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές για την καταπολέμηση των επιβλαβών οργανισμών —καθεμία από τις οποίες θα είναι κατάλληλη για συγκεκριμένα υλικά και αντικείμενα—, αντί να χρησιμοποιούν μία τεχνική που έχει ήδη δοκιμαστεί και είναι κατάλληλη για όλα τα υλικά, θα συνεπαγόταν πρόσθετες δαπάνες για τα μουσεία και τους τόπους πολιτιστικής κληρονομιάς και θα καθιστούσε δυσκολότερη την επίτευξη του στόχου τους να απομακρυνθούν από τη χρήση πιο επικίνδυνων δραστικών ουσιών κατά την ολοκληρωμένη διαχείριση παρασιτοκτονίας.

(17) Σε αρκετές συνεδριάσεις ([5]) της ομάδας εμπειρογνωμόνων των αρμόδιων αρχών για τα βιοκτόνα που πραγματοποιήθηκαν το 2019, έλαβαν χώρα συζητήσεις σχετικά με πιθανή παρέκκλιση, δυνάμει του άρθρου 55 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, για το επιτόπου παραχθέν άζωτο.

(18) Επιπλέον, κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής, μετά την πρώτη παρόμοια αίτηση παρέκκλισης για προϊόντα που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο από την Αυστρία, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων διεξήγαγε δημόσια διαβούλευση σχετικά με την εν λόγω αίτηση, παρέχοντας σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να διατυπώσουν τις απόψεις τους. Η συντριπτική πλειονότητα από τα 1 487 σχόλια που ελήφθησαν ήταν υπέρ της παρέκκλισης. Πολλοί παρεμβαίνοντες περιέγραψαν τα μειονεκτήματα των διαθέσιμων εναλλακτικών τεχνικών: οι βασιζόμενες στη θερμοκρασία μέθοδοι επεξεργασίας μπορούν να βλάψουν ορισμένα υλικά· η χρήση άλλων δραστικών ουσιών αφήνει τοξικά κατάλοιπα σε τεχνουργήματα, τα οποία απελευθερώνονται σταδιακά στο περιβάλλον· η χρήση αζώτου σε κυλίνδρους δεν επιτρέπει τον έλεγχο της σχετικής υγρασίας στην περιοχή επεξεργασίας, ο οποίος απαιτείται για την επεξεργασία ορισμένων υλικών.

(19) Δύο διεθνείς οργανισμοί που εκπροσωπούν μουσεία και τόπους πολιτιστικής κληρονομιάς —το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων και το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών— έχουν εκφράσει την πρόθεσή τους να υποβάλουν αίτηση για να συμπεριληφθεί το επιτόπου παραχθέν άζωτο στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, ώστε να μπορέσουν τα κράτη μέλη να χορηγήσουν άδεια σε προϊόντα που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο χωρίς να χρειαστεί παρέκκλιση σύμφωνα με το άρθρο 55 παράγραφος 3 του εν λόγω κανονισμού. Ωστόσο, η αξιολόγηση μιας τέτοιας αίτησης, η συμπερίληψη της ουσίας στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 και η απόκτηση αδειών για τα προϊόντα απαιτούν χρόνο.

(20) Η αίτηση δείχνει ότι δεν υπάρχουν κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις στη Γαλλία, αφού όλες οι εναλλακτικές τεχνικές που είναι προς το παρόν διαθέσιμες έχουν μειονεκτήματα είτε επειδή είναι ακατάλληλες για την επεξεργασία όλων των υλικών είτε γιατί έχουν πρακτικά μειονεκτήματα.

(21) Με βάση τα ανωτέρω επιχειρήματα, δικαιολογείται το συμπέρασμα ότι το επιτόπου παραχθέν άζωτο είναι σημαντικό για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στη Γαλλία και ότι δεν υπάρχουν κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να επιτραπεί στη Γαλλία να χορηγήσει άδειες για τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

(22) Η ενδεχόμενη συμπερίληψη επιτόπου παραχθέντος αζώτου στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012 και η επακόλουθη αδειοδότηση προϊόντων από επιτόπου παραχθέν άζωτο από τα κράτη μέλη απαιτούν χρόνο. Συνεπώς, είναι πρόσφορο να επιτραπεί παρέκκλιση για μια χρονική περίοδο τέτοια που να επιτρέψει να ολοκληρωθούν οι σχετικές διαδικασίες,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η Γαλλία μπορεί να επιτρέψει τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων που αποτελούνται από επιτόπου παραχθέν άζωτο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς έως τις 31 Δεκεμβρίου 2024.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Γαλλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 15 Ιουλίου 2020.

Για την Επιτροπή
Στέλλα ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ
Μέλος της Επιτροπής

([5]) 83η, 84η, 85η και 86η συνεδρίαση των εκπροσώπων των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 528/2012, που πραγματοποιήθηκαν τον Μάιο, τον Ιούλιο, τον Σεπτέμβριο και τον Νοέμβριο του 2019, αντίστοιχα. Τα πρακτικά των συνεδριάσεων διατίθενται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0